

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 14. novembra 1902.

Politični oddelek.

Notranji položaj.

Razmere v državnem zboru so se razvile tako, da je nemogoče naprej. Premeteni Körber jo je na posled vender-le zavozil v zagato. Sicer je srečno dosegel, da je ogrski ministrski predsednik Szell zatajil svojo nagodbeno formulo in pripoznal, da nagodbe do leta 1907 ni treba rešiti, ali pomagano s tem ni bilo. Čehi so bili pripravljeni, strmoglaviti nagodbo, če ne drugače, pa z obstrukcijo, in so vsled Szellovega odnehanja izgubili glavni objekt za svojo vojno, ali — vlada je njim in drugim radikalnim strankam priskočila na pomoč s tem, da zahteva pomnožitev armade.

Zahtevana pomnožitev armade pomeni velikansko krvno in denarno breme za prebivalstvo. Vlada zahteva, naj se ji dovoli na leto 28.000 mož več, kakor jih je sedaj asentirala. Ker bi ti služili po tri leta pri vojaki, bi se s tem armada faktično pomnožila za več kakor 80.000 mož. Da velja tako ogromna pomnožitev armade zopet lepe milijone, je ob sebi razumljivo.

Vladni načrt, tudi drugi, nekoliko premenjeni načrt, je naletel na velik odpor v parlamentu. Različne stranke naznanjajo brez ovinkov, da hočejo to predlogo onemogočiti z obstrukcijo; da store v tem oziru, kar bo v njih močeh, o tem ni nobenega dvoma.

Velika težava pa obstoji v tem, da je dnevni red poslanske zbornice zabarikadiran z vsakovrstnimi nujnimi predlogi, tako da se ne more vršiti niti prvo čitanje vladne predloge. Največ teh predlogov so stavili Čehi in seveda jih ni volja, vladi, katera jim je nasprotna, izkazati kake usluge.

Vladna zadrega je velika. Zadnji teden so se vršila vsakovrstna posvetovanja. Ministrstvo išče

izhoda iz stiske. Upreglo je Poljake in upreglo nemške veleposestnike, slednje v ta namen, da bi pridobili nemške nacijonalce in nemške liberalce — ki hočejo glasovati zoper brambno predlogo — za vladni načrt.

Ali se dobi izhod iz te stiske in tudi potrebna večina za vladno predlogo?

Čehi so pametni politiki in če jim bo kazalo, bodo gotovo omogočili, da se vlada reši iz sedanje stiske, oziroma, da se omogoči parlamentarna rešitev brambne predloge. Čuje se, da se hoče velike stranke združiti v parlamentarno koalicijo, ki bi imela tudi svoje zastopstvo v ministrstvu. Že dober teden krožijo te vesti po listih. Koalicija naj bi rešila „državno potrebo“, kakor se imenuje brambna predloga.

Po Taaffejevem odstopu smo imeli tako koalicijo, a razpadla je kaj hitro. Jamstva za obstanek pač nima nobena koalicija, ker so nasprotja mej strankami prevelika. Zlasti je sedaj težko verjeti, da bi se mogla skovati koalicija, ko Čehom iz ozirov na njih volilce ni mogoče, se udati, ne da bi dobili notranji uradni jezik.

Pa tudi nemški nacijonalci nočejo ničesar slišati o kaki koaliciji. Njih misel je, da bi jim ne bilo mogoče, le količkaj časa vstrajati v taki koaliciji, boje se pa, da bi se iz te koalicije izcimila nova, v kateri pa bi ne bilo več prostora za nemške nacijonalce, da bi namreč prišlo do obnovitve nekdanje desnice.

Ako se vladi ne posreči dobiti izhod, omogočiti parlamentarno odobravanje brambne predloge in si zanjo zagotoviti parlamentarno večino, potem pač ne preostaja druga pot, kakor poslati parlament na počitnice in zopet nekaj časa vladati s § 14. Čulo se je sicer opetovano, da se poslanska zbornica razpusti, ali to ni prav verjetno. Kaj bi se tudi doseglo z razpustom? Nič! K večjemu to, da bi iz Češke prišli v državni zbor še radikalnejši elementi nego so sedanji Mladočehi.

V torek je ministrski predsednik Körber posegel v razpravo o jezikovnem vprašanju. Splošno se je pričakovalo, da se poskusi pri ti priliki približati Čehom. Njegova izvajanja niso Čehov zadovoljila, Nemcev pa tudi ne, ker se je Körber izrekel le za jako omejen nemški državni jezik. Čehi pravijo, da hočejo videti dejanj in da na besede nič ne dajo. Bržčas se se sedaj pretrga zasedanje parlamenta za nekaj dni in se poskusi Körber s konferencami mej Čehi in Nemci rešiti. Večinoma pa se sodi, da je vse prizadevanje Körberjevo brezupno, da mu je nemogoče, poravnati obstoječa nasprotja in rešiti brambno predlogo in da pojde ali parlament ali pa Körber.

Politični pregled.

Državni zbor. — Razprave brez škandalov so postale že sila redke in tako se ni čuditi, da je skoro ni seje, v kateri bi se ne primeril kak škandal. Poročati o teh škandalih se pač ne izplača. Zbornica razpravlja še vedno o nujnih predlogih. Teh je doslej podanih 44 in če predlagatelji ne privolijo, se sploh ne sme razpravljati o drugih stvareh, dokler niso dognani ti nujni predlogi. V torek je ministrski predsednik posegel v razpravo o jezikovnem vprašanju. Govoril je pametno ali zadovoljil ni ne Čehov niti Nemcev. Iz Körberjeve izjave se da posneti, da hoče res odgoditi zasedanje in poskusiti s spravnimi konferencami, seveda zahteva, naj se prej odobrita budgetni provizorij in brambna predloga — če sedejo interesirane stranke na te limanice je jako dvomljivo.

Zvišanje civilne liste je prouzročilo v vseh krogih obilo nevolje. Ta je opravičena. Civilna lista avstrijskega cesarja je itak večja, kakor civilna lista kateregakoli drugega vladarja, dasi je naša država dosti revnejša, kakor Nemčija, Angleška ali Francoska. Pri tem je uvaževati, da je privatno premoženje avstrijske cesarske rodbine silno veliko, tako da se zvišanje civilne liste nikakor ne da opravičiti. Že danes je gotovo, da bo opozicija proti temu zvišanju civilne liste tako v dunajskem kakor tudi v budimpeštanskem parlamentu jako ostra. V oficiozni „Information“ se je celo oglasil neki stari plemič proti zvišanju civilne liste, češ, naj se raji malo utesni sijaj dvora.

Ogrska. — Predsednik ogrske poslanske zbornice, grof Apponyi, je izdal nedavno poziv, ki se med drugim glasi: „Gre se za odstranitev nevarnosti, ki grozi napasti očetnjava v njenem obstoju. Madjarščina izgublja od dne do dne ozemlja. Predrzna agitacija zastruplja narodovo dušo, zatemneva sijaj svetih skupnih tradicij ter rahlja čustvo za madjarsko narodno celokupnost. Ta agitacija se uganja v časopisih, društvih, šolah, ne da bi se bila dosedaj paralizirala“. In kaj je ta „predrzna agitacija“, proti kateri poziva prvi madjarski politik na boj? Nemadjarške narodnosti zahtevajo, da se izpolnjuje narodnostni zakon! Ta poziv so dobro razumeli madjarski šoviniisti in že nekaj dni pozneje je sklenil zastop v Nitri, kateri komitat obstoji iz devet desetih slovaškega prebivalstva, spremembo narodnostnega zakona tako, da bi dobili župani pravico neomejenega paševanja nad duševnim gibanjem Slovakov. Isti naj bi imel pravico, zapleniti časopise in knjige, ki ne ugajajo madjarskemu duhu, nalagati globe, razganjati društva in shode, izganjati mu neljube agitatorje, ter zaplenjati njihovo premoženje na korist državi itd.

Balkanski nemiri. — Vsa poročila z Balkana se strinjajo v tem, da so nemiri v Macedoniji in Albaniji udušeni. Ustaške čete so se umaknile v gorovje. General Zončev

leži ranjen, vodja Zončev je ujet, ter so ga s pristaši vred odvedli v Kistendil. Podpolkovnik Nikolov je baje zbežal v gozde pri Rilovi; o Davidovu pravijo, da je padel v boju, dočim se podpolkovnik Jankov skriva, ter čaka ugodnega trenutka, da zbeži iz dežele. Potemtakem je 400 oboroženih ustašev brez voditelja, ter je pač naravno, da cela uprizorjena akcija za sedaj zaspi. Iz tega pa se ne sme sklepati, da je gibanje v Macedoniji za vselej udušeno; s prihodnjo spomladjo se je temveč bati novih, a to silnejših izbruhov.

Cesar Viljem II. na Angleškem. — V soboto je prispel nemški cesar na svoji ladji „Hohenzollern“ v Port Victoria. Tukaj ni bilo oficijalnega sprejema ter ni bila niti postavljena častna straža. Od tam se je odpeljal s posebnim v Shorncliffe, kjer ga je sprejel občinski zastop le kot imetnika dragonskega polka. Seveda je cesar tudi po svoji navadi počastil svoj polk z dolgim nagovorom. Šele v Wolfertonu, kamor je došel nemški cesar zvečer, sta ga pričakovala kralj in kraljica. Ves sprejem je bil naravnost hladen, kakor na povelje, brez vsakega navdušenja. Skazovalo se mu je le toliko časti, kolikor mu je gre kot vnuku umrle angleške kraljice Viktorije. Narod angleški pa je ostal hladen. To je povdarjalo tudi angleško časopisje, ki dolži nemško politiko, da zadnja leta naravnost deluje na oškodovanje, ponižanje in odtujenje Britanije. Take nazore o Britaniji sta pokazala v imenu nemške politike posebno Bülov in Waldersee. Najbolj pa je vzbudilo angleško nezaupnost nemško pomnoževanje mornarice, ki ni v nikakem razmerju s kolonijami Nemčije. S tem je pokazala Nemčija, da se pripravlja resno na tekmovanje v pomorskem gospodstvu, kjer je dosedaj v Evropi Anglija kot edini rival. Pa še več! Strokovnjaki, ki so videli nove nemške vojne ladje, trdijo, da so iste tako konstruirane, da so namenjene le za boj ne daleč iz domačih pristanišč. Angleška ima za kaj takega ostre oči. Zato pa sprejema nemškega cesarja, kot svojega prikrita nasprotnika, z vso rezervo.



Važna razsodba v posojilničnih zadevah.

Slovenske posojilnice razvile so se zares na čudovit način, ter so postale v narodnogospodarskem oziru pravi steber za slovenski narod, kajti storile so nas popolnoma neodvisne od drugih, nam nasprotnih denarnih zavodov. Naravno je torej, da so posojilnice bile vsem neprijateljem in sovražnikom slovenskega naroda hud trn v očeh ter da so tuhtali na vseh krajih, kako bi posojilnice uničili ali jim vsaj njihov razvitek onemogočili.

Glavni pogoj za delovanje posojilnic je pa sprejemanje vlog, kajti po vlogah nabirajo se kapitali, s katerimi delajo potem posojilnice, in ti kapitali dosegli so po glasu računskih sklepov posojilnic, stoječih v „Zvezi slovenskih posojilnic v Celju“, koncem l. 1901 ogromno svoto po 42.542.985 kron 46 vin.

Modre glave nasprotnikov so torej začele tuhtati, kako bi se posojilnicam onemogočilo sprejemati hranilne vloge, češ, če posojilnice ne bodo smele vlog, posebno od neudov sprejemati, prerezala se jim bode nit življenja, ker ne bodo dobile kapitala v roke, s katerim bi delale. Na tak način so se lotili najprej